

Luleå tekniska universitet
971 87 LULEÅ

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Erica Finnerman
08-563 086 48
erica.finnerman@hsv.se

BESLUT
2012-12-20
Reg.nr 83-6240-12

Ansökan om tillstånd att använda andra behörighetsvillkor för Mediedesign vid Luleå tekniska universitet

Ärendet

Luleå tekniska universitet har ansökt om att få ställa upp andra krav för tillträde till Mediedesign. De krav på särskild behörighet som Luleå tekniska universitet vill använda är godkänt antagningsprov.

Ansökan avser antagningen som gäller studier från och med höstterminen 2013.

Luleå tekniska universitet skickade den 20 december 2011 in en ansökan om att få använda godkänt antagningsprov till Mediedesign, regnr 83-246-12.

Högskoleverket beslöt den 13 april 2012 att inte ge lärosätet tillstånd att använda godkänt antagningsprov till Mediedesign. Med anledning av detta beslut har Luleå tekniska universitet skickat in en förnyad ansökan.

Luleå tekniska universitets ansökan består av en del: ansökan. Lärosätet har kompletterat ansökan med ett förtydligande dokument. I bedömningen har Högskoleverket även använt kursplaner från de första kurserna på Mediedesignprogrammet och en information om antagningsprovet som finns på programmets hemsida.

Lärosätets motivering

Ansökan gäller Mediedesign som leder till en konstnärlig kandidatexamen, 180 högskolepoäng. Utbildningen vänder sig till sökande som vill kommunicera genom grafisk formgivning och är öppen för att hitta nya designlösningar.

Skälen som Luleå tekniska universitet anger för att vilja använda godkänt antagningsprov är att det är nödvändigt att sökande kan uppvisa en viss mån av kreativitet samt en grundläggande konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom

visuell gestaltning för att kunna tillgodogöra sig studierna samt för att kunna uppnå examensmålet. Detta kan inte bedömas utifrån studenternas gymnasiebetyg.

Luleå tekniska universitet framför att trots att studenterna under utbildningens första år tränar sig i grundstenarna inom grafisk formgivning visar det sig tydligt att studenter som från start saknat denna förmåga har svårt att uppnå kursmålen under utbildningen samt examensmålen vid utbildningens slut.

Lärosätets beskrivning

Mediedesign är en konstnärlig utbildning som riktar sig till sökande som vill arbeta med tryckta och interaktiva medier. Mediedesign innefattar grafisk design och interaktionsdesign. För att hålla en hög kvalitet inom kunskapsområdet anför Luleå tekniska universitet att det är nödvändigt att använda ett godkänt antagningsprov som särskilt behörighetskrav. Redan tidigt i utbildningen förväntas studenten skapa visuella alster som ska fungera i designlösning och reflekteras till såväl lärare som studiekamrater.

Provet

Det antagningsprov som Luleå tekniska universitet ansöker om att få använda för särskild behörighet avser att pröva den sökandes kreativitet samt konstnärliga förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning. Provet består av A) Arbetsprov och B) Reflektion men för rangordning i urval finns även C) Personligt brev, som inte ingår i provet för särskild behörighet.

Den sökande ska innan sista anmälningsdag skicka in arbetsprov, reflektion samt personligt brev, varav den sistnämnda endast betygssätts för sökande som bedömts som behöriga till utbildningen.

- A) **Arbetsprov.** Uppgiften uppdateras inför varje nytt söktillfälle och består för den sökande av problemlösning genom visuell gestaltning i kommunikativt, informativt och/eller imageskapande syfte. Detta med grafisk formgivning såsom illustration, foto, typografi och layout som verktyg och med fokus på funktion, estetik och upplevelse för användaren.

Den sökande kan visa på förutsättningar såsom:

- förmåga att förstå och medvetet tolka instruktioner
- konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning för givet uppdrag
- förmåga att hitta lösningar till uppdraget
- förmåga att presentera den visuella lösningen på uppdraget

- förmåga att vara lyhörd gentemot omgivande faktorer i uppdraget
- förmåga att skapa tydligt förankrade designlösningar till uppdraget
- skicklighet i val av användande av material och verktyg i sin lösning av uppdraget
- medvetenhet i tolkning av uppdraget snarare än lexikalt utförande
- förmåga att skapa innovativa lösningar utifrån givet uppdrag.

B) **Reflektion.** Reflektionen är ett komplement till arbetsprovet. Här beskriver och reflekterar den sökande kring nedslag i arbetsprocessens för arbetsprovet utifrån angivna instruktioner. Då den sökande ombeds reflektera kring utmaningar, möjligheter och lösningar under processen kan dennes kreativa förmåga till problemlösning inom området bedömas – som inte alltid kan synliggöras i den slutgiltiga lösningen.

I reflektionen kan en medvetenhet och förståelse för visuellt gestaltning visa sig genom motiveringar och tankegångar kring designprocessen. Då hantverkskunnande i sig inte är ett krav är även den sökandes konstnärliga förmåga att hitta alternativa visuella lösningar av vikt för att kunna tillgodogöra sig utbildningen även i ett tidigt skede.

Vilka utmaningar och möjligheter fanns det och hur tog de sig an dem? Hur löste den sökande uppdraget? Hur blev resultatet med motiveringar kring perception, estetik, funktion och upplevelse för användaren? Vilken relation kan den sökanden identifiera mellan resultat och bakgrund? Vilken känsla och upplevelse var intentionen att förmedla till målgruppen/användaren/betraktaren?

Den sökande kan visa på förutsättningar såsom:

- förmåga att förstå och reflektera lösningen kopplat till uppdraget (målgrupp, avsändare o.s.v.) samt förmåga att motivera sina val i designprocessen
- förståelse för den egna personens utmaningar och möjligheter
- förståelse för visuell gestaltning som verktyg och uttrycksmedel för kommunikation
- förståelsen för möjligheten att hitta alternativa metoder för att skapa en visuell gestaltning som lösning på uppdraget
- gestaltning som lösning på uppdraget

- förståelsen för möjligheten till innovativa lösningar utifrån givet uppdrag
- förmåga att göra aktiva val av metod och verktyg
- tydlig medvetenhet i sin tolkning.

Kriterier för bedömning

För att en sökande ska bedömas som behörig krävs godkänt resultat både för arbetsprov och för reflektion. Maxpoäng för respektive prov är 15 poäng. Lägsta poäng för godkänd är 5 poäng.

Icke godkänd. För icke godkänd ska en eller flera kriterier i kategorierna nedan uppfyllas:

A) Arbetsprov – 0 poäng

- Arbetsprovet är ej komplett eller mycket slarvigt utfört
- Den sökande visar *inte* på minsta möjliga *förmåga* att lösa uppdraget
- Materialet är ett, eller innehåller, plagiat eller på annat sätt olagliga inslag.

B) Reflektion – 0 poäng

- Reflektionen saknas eller innehåller alltför stora brister med utgångspunkt från instruktionerna
- Den sökande visar inte på *förståelsen* för möjligheten att hitta lösningar på uppdraget.

Godkänd. För godkänd ska samtliga kriterier i kategorierna nedan uppfyllas:

A) Arbetsprov – 5 poäng.

Arbetsprovet är utfört enligt instruktionerna samt den sökande *visar på* minsta möjliga grundläggande:

- konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning
- förmåga att hitta lösningar till uppdraget
- förmåga att presentera den visuella lösningen på uppdraget

B) Reflektion – 5 poäng.

Reflektionen är utfört enligt instruktioner samt den sökande *visar på* grundläggande:

- *förmåga att förstå och reflektera* uppdraget kopplat till lösningen (målgrupp, avsändare o.s.v.) samt *förmåga* att motivera sina val i designprocessen

- *förståelse* för den egna personens utmaningar och möjligheter.

Utöver Icke godkänd och Godkänd används Väl godkänd (10 p) och Mycket väl godkänd (15 p), där övriga kriterier som angetts bedöms.

Juryen består av tre lärare från Institutionen för konst, kommunikation och lärande vid Luleå tekniska universitet som har goda praktiska erfarenheter, teoretisk kunskap inom ämnet och/eller med god insikt i Mediedesignutbildningen.

Varje jurymedlem gör en individuell bedömning av proverna. För varje prov får den sökande 0-15 poäng. Poängen i varje kategori räknas samman och ett medelvärde beräknas.

För behörighet, samt vidare bedömning av personligt brev, måste arbetsprov och reflektion vara godkända. Samtliga prover är efter sammanlagd poängbedömning möjliga att rangordna. Personligt brev inkluderas således först i den slutliga urvalsrangordningen.

Kursplanen för utbildningens första kurs innehåller lärandemål där studenten ska förstå arbetsprocessen i ett designuppdrag, för att kunna tillämpa och redogöra för gällande metoder och därmed kunna genomföra en egen grafisk produktion för tryck/print, enskilt eller i grupp. Efter avslutad kurs ska studenten kunna förstå, tillämpa och redogöra för sina grundläggande kunskaper; framtagande av kommunikativ plattform, typografering, visuell gestaltning av kommunikativ plattform, färghantering och förberedelse för en trycksaks- och printproduktion och fotografi.

Högskoleverkets bedömning

De behörighetskrav som får ställas för en utbildning på grundnivå som riktar sig till nybörjare ska, enligt 7 kap. 8 § högskoleförordningen (1993:100), vara helt nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Om det finns särskilda skäl kan Högskoleverket, med stöd av 7 kap. 11 §, bevilja en ansökan om andra krav än de som följer av de fastställda områdesbehörigheterna (HSVFS 2007:8).

Baserat på Luleå tekniska universitets ansökan och inlämnade kompletteringar, kursplaner för de två första kurserna samt information om antagningsprovet, som finns på programmets webbsida, har Högskoleverket gjort följande bedömning.

För behörighet till Mediedesign vill Luleå tekniska universitet använda ett särskilt behörighetskrav om godkänt antagningsprov.

Universitetet anger som skäl för att tillämpa detta krav för särskild behörighet att det är nödvändigt att sökande kan uppvisa en viss mån av kreativitet samt en

grundläggande konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning, för att kunna tillgodogöra sig studierna samt för att kunna uppnå examensmålet. Detta kan inte bedömas utifrån studenternas gymnasiebetyg. Höskoleverket gör bedömningen att detta kan vara ett rimligt krav.

Antagningsprovet som Luleå tekniska universitet avser att använda för att mäta en sökandes kreativitet och grundläggande förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning består av en uppgift som den sökande ska lösa genom visuell gestaltning i kommunikativt, informativt och/eller imageskapande syfte. Detta med grafisk formgivning såsom illustration, foto, typografi och layout som verktyg och med fokus på funktion, estetik och upplevelse för användaren. Den sökande ska även skicka in en reflektion som komplement till arbetsprovet. I reflektionen ska den sökande reflektera kring nedslag i arbetsprocessen för arbetsprovet utifrån givna instruktioner. Eftersom hantverkskunnande inte är ett krav anser lärosätet att reflektionen kan kompensera brister i hantverkskunnande genom att den sökande diskuterar kring sina brister och vad hin/han behöver utveckla.

I antagningsprovet ingår även ett personligt brev. Detta används bara för rangordning i urvalet och betygsätts endast för sökande som bedömts som behöriga till utbildningen.

Jury består av tre lärare från Institutionen för konst, kommunikation och lärande vid Luleå tekniska universitet som har goda praktiska erfarenheter, teoretisk kunskap inom ämnet och/eller med god insikt i Mediedesignutbildningen.

Varje jurymedlem gör en individuell bedömning av provena. För varje prov får den sökande 0-15 poäng. Poängen i varje kategori räknas samman och ett medelvärde beräknas. För behörighet, samt vidare bedömning av personligt brev, måste arbetsprov och reflektion vara godkända. Samtliga prov är efter sammanlagd poängbedömning möjliga att rangordna. Personligt brev inkluderas således först i den slutliga urvalsrankordningen.

Att det som urvalsinstrumentet ska pröva är nödvändiga egenskaper och kompetenser för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen anser Höskoleverket vara en viktig aspekt i bedömningen av om kravet är "helt nödvändigt". Som ett första steg har Höskoleverket prövat och funnit att utbildningen är av sådan karaktär att godkänt resultat på det beskrivna arbetsprovet är ett helt nödvändigt krav för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen vänder sig till sökande som vill kommunicera genom grafisk formgivning och är öppna för att hitta nya designlösningar. Höskoleverket bedömer att det är rimligt att studenten, för att uppnå

utbildningsmålen, behöver ha en grundläggande konstnärlig förmåga och viss mån av kreativitet före utbildningsstart.

Ett exempel är att utbildningsplanen för Mediedesign innehåller lokala lärandemål, kursmål och beskrivningar av innehållet som visar dels att kravet på en viss mån av kreativitet och en grundläggande konstnärlig förmåga är relevant för utbildningen, dels att det är helt nödvändigt för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Två exempel är två lokala lärandemål i den inledande kursen som formuleras: ”studenten ska förstå arbetsprocessen i ett designuppdrag, för att kunna tillämpa och redogöra för gällande metoder och därmed kunna genomföra en egen grafisk produktion för tryck/print, enskilt eller i grupp samt ” efter avslutad kurs ska studenten kunna förstå, tillämpa och redogöra för sina grundläggande kunskaper; framtagande av kommunikativ plattform, typografering, visuell gestaltning av kommunikativ plattform, färghantering och förberedelse för en trycksaks- och printproduktion och fotografi”. Detta tyder på att det särskilda behörighetskravet om godkänt antagningsprov är ett rimligt krav för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Vidare har lärosätet i beskrivningen av arbetsprovet kunnat göra det trovärdigt att de egenskaper och kompetenser som efterfrågas kan mätas med det föreslagna urvalsinstrumentet.

Beskrivningen av vad som krävs av den sökande för att antagningsprovet ska bedömas som godkänt är däremot inte helt tydlig. Ett rimligt krav är att beskrivningen av behörighetskravet är så pass tydligt att den sökande kan göra en bedömning om sin behörighet.

Det saknas en tydlig beskrivning av vad som är ”en minsta möjliga grundläggande konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning” och ”viss mån av kreativitet”. Två av kriterierna för att bli godkänd anges t.ex. som att ”den sökande visar på grundläggande konstnärlig förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning” och ”grundläggande förmåga att hitta visuella lösningar till uppdraget”. Den sökande kan genom dessa beskrivningar inte göra sig en uppfattning om vad som krävs för att uppfylla det särskilda behörighetskravet.

Högskoleverket anser att Luleå tekniska universitets beskrivning av vad som krävs av den sökande för att arbetsprovet ska bedömas som godkänt, d.v.s. att den sökande kan bedömas som behörig för utbildningen, är alltför oprecis. Därmed framgår inte heller tydligt vad som är gränsen för behörighet.

Vidare är beskrivningen av hur bedömningen av antagningsprovet sker i jurygruppen inte helt rättssäker. Genom att beräkna ett medelvärde från tre

individuella jurybedömningar finns möjligheten att en sökande kan bli godkänd på ett prov trots att en av jurymedlemmarna inte ansett att den sökande uppfyller kraven för godkänt resultat på provet.

Luleå tekniska universitet har i ansökan och inlämnade kompletteringar därmed inte kunnat visa att det finns särskilda skäl för att tillämpa andra behörighetskrav till Mediedesign.

Högskoleverkets beslut

Högskoleverket beslutar, med stöd av 7 kap. 11 § högskoleförordningen, att avslå Luleå tekniska universitets ansökan om att få använda godkänt antagningsprov som särskilt behörighetskrav för tillträde till Mediedesign, 180 högskolepoäng.

Skälet för Högskoleverkets beslut är att det i Luleå tekniska universitets bedömningskriterier inte tydligt framgår vilka krav som ställs för att antagningsprovet ska bedömas som godkänt för behörighet.

Ett rimligt krav är att behörighetskravet, och dess beskrivning, är så pass tydligt att den sökande kan göra en bedömning om sin behörighet. Det saknas en tydlig beskrivning av vad *minsta möjliga grundläggande konstnärliga förmåga att uttrycka sig genom visuell gestaltning* och *viss mån av kreativitet* innebär. Därmed framgår inte heller tydligt vad som är gränsen för behörighet.

Innan bedömningskriterierna har förtydligats och förbättrats gör Högskoleverket bedömningen att antagningsprovet inte kan bedömas på ett för studenten tillräckligt rättssäkert sätt.

Beslut i detta ärende har fattats av Leif Strandberg, ansvarig för Högskoleverkets tillståndsgivning, efter föredragning av utredaren Erica Finnerman.

Leif Strandberg

Erica Finnerman